

„Reaguok.lt“

Pagalbos įvykus patyčioms
mokykloje efektyvinimas

„Kurk Lietuvai“ projektų vadovės

Kamila Gasinska ir Laura Varslauskaitė

Kurk
Lietuvai

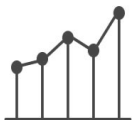
ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

Patyčios Lietuvoje – viena opiausių problemų

Per 2018 m. „Vaikų linija“ sulaukė net **3291** skambučių patyčių tema.¹

Lietuvoje patyčias patiria **29%** berniukų ir **26%** mergaičių (Pasaulio sveikatos organizacija, 2018).²

1. Vaikų linija. Metinė veiklos ataskaita 2018 m.

2. Patyčių tarp mokinių pradeda mažėti - toliau stabdyti patyčias kviečia sąmoningumo didinimo mėnuo BE PATYČIŲ. Pranešimas žiniasklaidai 2019 01 17

Pedagogų teigimu, jiems vis dar kartais trūksta žinių, kaip tinkamai reaguoti į patyčias mokykloje

Pagalbos įvykus patyčioms teikimo mokymus šiuo metu turėjo tik tos mokyklos, kurios dalyvauja patyčių prevencijos programose (Olweus programa – 470 mokyklų³, „Friends“ programa – 20 mokyklų⁴).

Daugiau nei pusė Lietuvos pedagogų šiuo metu nėra apmokyti, kaip sistemingai teikti pagalbą ir spręsti realius patyčių atvejus.

60% pedagogų teigia, kad mokymai apie intervenciją būtų naudingi.⁵

3. Sigita Kemerienė. Pranešimas „Olweus patyčių prevencijos programos dešimties metų kelias Lietuvoje“. Nacionalinė konferencija „Be patyčių 365“

4. Eglė Tamulionytė. Pranešimas „Friends“ programos įgyvendinimas Lietuvoje. Nacionalinė konferencija „Be patyčių 365“

5. 2018 m. lapkritį „Kurk Lietuvai“ atliktos mokytojų apklausos duomenys, N=104

Užsienyje jau kurį laiką veikia internetinės mokymų apie patyčias platformos

---

Elektroninių mokymų teikiama nauda - akivaizdi

INDIVIDUALUS TEMPAS

PRAKTIŠKUMAS

PRIEINAMUMAS

GREITIS

MAŽESNĖS IŠLAIDOS

INTERAKTYVUS TURINYS

Įvykdytos focus grupės su 5 savivaldybių pedagogais ir švietimo pagalbos specialistais

◀ Vilniaus miestas

Dažniausiai kylančios problemos ir iššūkiai, sprendžiant patyčių atvejus (DUK)

◀ Panevėžio rajonas

60 mokytojų

◀ Klaipėdos miestas

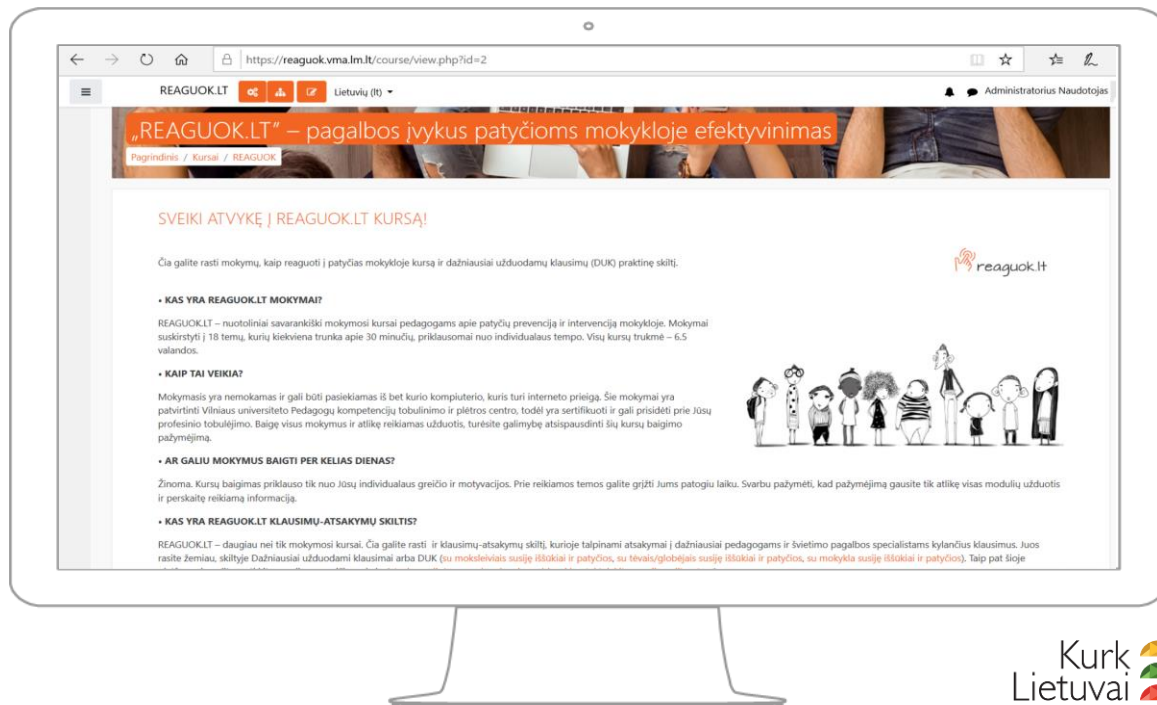
◀ Tauragės miestas

1 - 1.5 val.

◀ Utenos miestas

Sukurta nemokama internetinė mokymų platforma pedagogams „REAGUOK.LT“

Mokymai suskirstyti į 19 temų, kurių kiekviena trunka apie 30 minučių, priklausomai nuo individualaus tempo

---

◀ Interaktyvus mokymų turinys

◀ 20 vaizdo paskaitų su ekspertais

◀ Mokymų baigimo pažymėjimas

Mokytojų patyčios – elgesio modelis, pagrįstas galios skirtumais, keliantis grėsmę, žalojantis, žeminantis, sukeliantis baimę ar didelę emocinę įtampą mokiniams.

Skiriamos **tiesioginės** ir **netiesioginės** elektroninės patyčios.

Tiesioginių elektroninių patyčių metu skriaudėjas pats atakuoja savo auką, o **netiesioginių** – pasitelkia kitus žmones padaryti „juodą“ darbą už jį, o pats lieka anonimiškas.

Netiesioginėmis elektroninėmis patyčiomis galima pavadinti ir tokias situacijas, kai skriaudėjas apsimeta kitu asmeniu pasinaudojęs šio prisijungimo duomenimis. Tokiu atveju žmogus, kurio asmeniniais duomenimis buvo pasinaudota, gali ir nežinoti, kad yra prisidėjęs prie elektroninių patyčių.

KO NEDARYTI KAI VAIKAS PATIRIA PATYČIAS?

NESIŪLYKITE, KAD VAIKAS JO SKRIAUDĖJUI
„DUOTŲ ATGAL“

1

NEKALTINKITE VAIKO

1

NEREAGUOKITE PER DAUG
EMOCIONALIAI

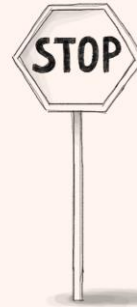
1

NESIELKITE SKUBOTAI

1

NEPALIKITE VAIKO VIENO

1

Kasdienėje kalboje patyčioms apibūdinti yra vartojami skirtingi žodžiai, pavyzdžiui „erzinimas“, „ignoravimas“, „pasijuokimas“, „užgauliojimas“, „daiktų ar pinigų atiminėjimas“, ir kt. Kartais patyčios yra painiojamos su humoru – sakoma, kad vaikai taip tik juokauja. Tačiau pagrindinis skirtumas nuo pajuokavimo yra tas, kad patyčių tikslas – įskaudinti, pažeminti kitą, o ne pralinksinti.

Daugelis mokslininkų teigia, kad patyčios yra tyčinis, pasikartojantis, agresyvus elgesys, skaudinantis negalintį apsiginti asmenį. Būtent šią smurto formą labai svarbu atskirti nuo konflikto, erzinimo ir pajuokavimo.

Patyčių reiškimosi formos skirstomos į dvi grupes – **tiesiogines** ir **netiesiogines patyčias**.

- **Tiesioginių patyčių** atvejais išpuoliai būna atviri – stumdymas, spardymas, prasivardžiavimas, grasinimas ir pan.
- **Netiesioginių patyčių** atveju agresija yra užmaskuota ir šiek tiek subtilesnė. Netiesioginės patyčios dažniausiai įgauna socialinio atstūmimo formą – atstūmimas nuo grupės, ignoravimas ar nebendravimas, apkalbinėjimas ir pan.

INDIVIDUALAUS POKALBIO APRAŠYMO LAPAS

_____ (data)

Pokalbio dalyvis (-iai) (patyčių dalyvio (-ių) vaidmuo (-enys), kt.).....

.....

Trumpas situacijos iki individualaus pokalbio aprašas (patyčių forma, dalyviai, panaudoti sprendimo būdai):

.....

Individualaus pokalbio tikslas: .....

Individualaus pokalbio rezultatas: .....

Individualaus pokalbio aprašas.....

Individualų pokalbių vedė:.....

(Vardas Pavardė, parašas)

Fizinės bausmės

Klaidingai manoma, jog vaikų smurtą galima sutramdyti naudojant prieš juos fizinės bausmes. Priešingai, fizinių bausmių naudojimas išmoko vaiką, kaip smurtauti, parodo, kad agresyvus elgesys yra priimtinas. Taikant bausmes pažeminamas kitas žmogus bei parodoma, kas yra viršesnis, kas kam privalo paklusti. Todėl vėliau vaikas pradeda smurtauti bandydamas gauti kitų pagarbą ir tapti autoritetu.

KALBĖKITĖS SU VAIKAIS APIE PATYČIAS

- Kas yra patyčios, kur su jomis gali susidurti, kokios pasekmės?
- Kodėl vaikai apskritai tyčiojasi?
- Jeigu matai, kad vienas vaikas tyčiojasi iš kito, kaip elgsiesi?
- Ką daryti, jeigu tau taip atsitiks?

Pasekmės patyčių kaltininkui

Patyčiomis išreiškdamas savo „aukštesnį“ socialinį statusą, kaltininkas ilginau taip pat patiria nepageidaujamų pasekmių:

- blogiau prisitaiko mokykloje,
- dažniau patiria bendraamžių atstūmimą,
- patiria mokymosi sunkumų,
- dažniau smurtauja,
- pasižymi probleminiu, delinkventišku elgesiu, nusikalstamomis veiklomis ir depresija,
- piktnaudžiauja alkoholiu, tabaku,
- vėliau gali sulaukti ir nuobaudų.

Dažniausi kitus vaikus skriaudžiančiųjų pasiaiškinimai:

Mobiliųjų telefonų ir kompiuterių naudojimo taisyklės ugdymo įstaigoje

- Mokykla gali riboti naudojimąsi mobiliaisiais telefonais, pavyzdžiui, uždrausti naudotis mobiliaisiais telefonais pamokų metu, neleisti fotografuoti ir filmuoti mobiliųjų telefonų kameromis tiek per pamokas, tiek per pertraukas.
- Mokykla gali skirti vieną ar du darbuotojus, atsakingus už saugumo elektroninėje erdvėje užtikrinimą įstaigoje. Tokie darbuotojai techniškai prižiūrėdami kompiuterius gali reguliariai tikrinti mokyklų kompiuterių standžiųjų diskų turinį. Pavyzdžiui, stebėti, ar mokiniai neįrašė savo asmeninės informacijos į mokyklos kompiuterį, t. y. tokios informacijos, kuri neturi būti viešai prieinama. Taip pat paskirti darbuotojai gali prižiūrėti užkardas, diegti filtravimo ar stebėjimo programas, peržiūrėti duomenis (stebėjimo programos leidžia peržiūrėti naršymo internete istoriją).

Vaikų negalima žeminti jokia forma ir klijuoti jiems etikečių. Pavyzdžiui, sakyti „Pasižiūrėkit, kaip atrodo penktoko sąsiuvinis“, rodant jį prieš vaikų pilną klasę. Po tokių, rodos visai nekaltų pasakymų, slepiasi vaiko emocijos ir mes nežinome, kaip stipriai jis gali būti paveiktas šių iš pažiūros „kasdienių“ pajuokavimų.

Tenka išgirsti mokytojus sakant „Mes jau iš viso pamokų nebegalėsime vesti, nes žodžio išarti neįmanoma“. Be abejonės, dirbti tikrai įmanoma, tačiau tai darant **derėtų keisti bendravimo kultūrą**. Svarbu atpažinti, pastebėti įžeidinėjimus ne tik mokykloje, bet ir tarp kolegų darbe, viešajame transporte, šeimoje. Puiku, jeigu mokytojas pats sugeba save pagauti, kad nejučia naudoja įžeidimus ir vėliau moka laiku sustoti ir atsipaštyti.

Net jeigu asmuo, priklausantis LGBT+ bendruomenei, tiesiogiai nepatiria homofobinių patyčių – vis dėlto aplinka, kurioje nuolatos laidomi žeminantys, išjuokiantys, menkinantys komentarai/juokeliai/prasivardžiai apie LGBT+ bendruomenę, yra emociškai nesaugi ir kurianti baimę dėl savęs, atskirtį ir nepasitikėjimą bendraamžiais ir suaugusiais.

SAVIKONTROLĖS KLAUSIMAI

Vilkite žodžius į teisingus langelius

Pedagogų _____ nustatomi pagrindiniai pedagoginių darbuotojų ir laisvųjų mokytojų profesinės etikos reikalavimai ir _____ siekti etiško ir profesionalaus elgesio su mokiniais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais) ir kitais šeimos nariais, kolegomis ir bendruomene. Laikytis Etikos kodekso reikalavimų – asmeninis pedagogo, siekiančio tinkamai ir kokybiškai atlikti savo _____, didinti profesijos prestižą ir _____ šalies švietimo sistema, įsipareigojimas ir garbės reikalas, o jų pažeidimas užtraukia _____, numatytą Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose pedagogų veiklą.

- atsakomybę
- etikos kodeksą
- pareigas
- pasitikėjimą
- įsipareigojimą

✓ Patikrinti

Visi pedagogai privalo vadovautis pedagogų etikos kodeksu. Ar sutinkate su šiuo teiginiu?

Taip

Ne

✓ Patikrinti

7a klasės mokinės nuotrauką, kuria ji pasidalino Facebook portale, pakomentavusi klasiokė parašė „Atrodai kaip kvaila višta“. 5 klasiokai paspaudė „Mėgstu“ prie šio komentaro. Mergaitė pašalino komentarą ir išjungė komentavimo galimybę šiai nuotraukai.

Iš žemiau pateiktų variantų pasirinkite, kurie iš jų yra faktai, o kurie - ne.

FAKTAI

NE FAKTAI

Pakomentavo, kad atrodo kaip kvaila višta.

Kitos mergaitės jos nemėgsta

7a klasės mokinė

Mokinė išjungė nuotraukos komentavimo galimybę

✓ Patikrinti

Vilkite žodžius į teisingus laukelius

Kiekvieno individualaus pokalbio metu būtina pasiūlyti **komisiją** ✘. Patyčioms nesiliaujant klasės auklėtojas ar kuratorius, sukaupęs **pagalbą** ✘ pokalbių metu surinktą medžiagą apie smurtą ir suteiktą pagalbą, turėtų informuoti Vaiko gerovės **individualių** ✘ arba už patyčių **prevenciją** ✔ atsakingus asmenis mokykloje. Gavę informaciją apie mokinį, jam kilusius sunkumus ir suteiktą pagalbą, jie galėtų pasikviesti skriaudėją, jo tėvus ar globėjus ir kartu sudaryti pagalbos **planą** ✔. Šį pagalbos planą reikėtų parengti Vaiko gerovės komisijos nariui arba už patyčių prevenciją atsakingam asmeniui ir tada su planu supažindinti **mokinį** ✔, jo **tėvus** ✔ ar globėjus.

4/7

Rodyti atsakymą

Bandyti dar kartą

Kokios sąlygos yra būtinos smurtui atsirasti? (Pažymėkite visus tinkančius atsakymus)

Asmuo pasitiki savimi.

✔ Asmuo nežino nesmurtinių būdų, kurių pagalba galėtų atstatyti savo savigarbą. +1

✔ Asmuo neturi užuojautos, baimės dėl pasekmių, kaltės jausmo, kurie galėtų jį sulaikyti nuo smurtavimo. +1

Asmuo jaučia nerimą, kad kažkas gali jį pagauti netinkamai elgiantis.

2/2

Žmonės linkę draugauti ir leisti laiką su panašiais į save, turinčiais tokius pačius ar labai panašius įsitikinimus. Linkę dominuoti mokiniai su kitais tokiomis pačiais mokiniais sudaro tyčiotis linkusių grupę ir jų patyčios nuolat dažnėja. -

Homofobijos teorija

Po pradinės mokyklos perėję į vidurinę mokyklą (5 klasę) kai kurie mokiniai tyčiodamiesi stengiasi įsitvirtinti kaip dominuojantys naujai besiformuojančiose bendraamžių grupėse. -

Dominavimo teorija

Paaugliai, norėdami būti savarankiški ir nepriklausyti nuo tėvų, siekia tapatintis su vyresniais, linkusiais tyčiotis iš kitų bendraamžiais. -

Patrauklumo teorija

0/3

Patrauklumo teorija

Dominavimo teorija

Homofobijos teorija

Skaidrė

Įvertinimas / Iš viso

Skaidrė 13: Testas 1

5/5

Skaidrė 14: Testas 2

1/1

Skaidrė 15: Testas 3

1/1

Skaidrė 16: Testas 4

1/1

Skaidrė 17: Testas 5

1/1

Bendras įvertinimas

9/9

Rodyti teisingą atsakymą

Bandyti dar kartą

Platformoje galima rasti ne tik mokymus, kaip reaguoti į patyčias, bet ir kitą naudingą informaciją

◀ Patyčių atvejų analizes

◀ Dažniausiai užduodamus klausimus (DUK)

◀ Pamokų planus

◀ Kontaktų žemėlapi

◀ Naudingą literatūrą

Platforma pasitarnaus tiek mokyklų bendruomenėms, tiek viešosioms institucijoms

Mokytojams: profesinio tobulėjimo įgūdžiai patogiu formatu, akredituoti mokymai ir pažymėjimas, mokytojo rolės stiprinimas

Moksleiviams: laiku suteikta pagalba, išaugęs pasitikėjimas pedagogais ir švietimo pagalbos specialistais

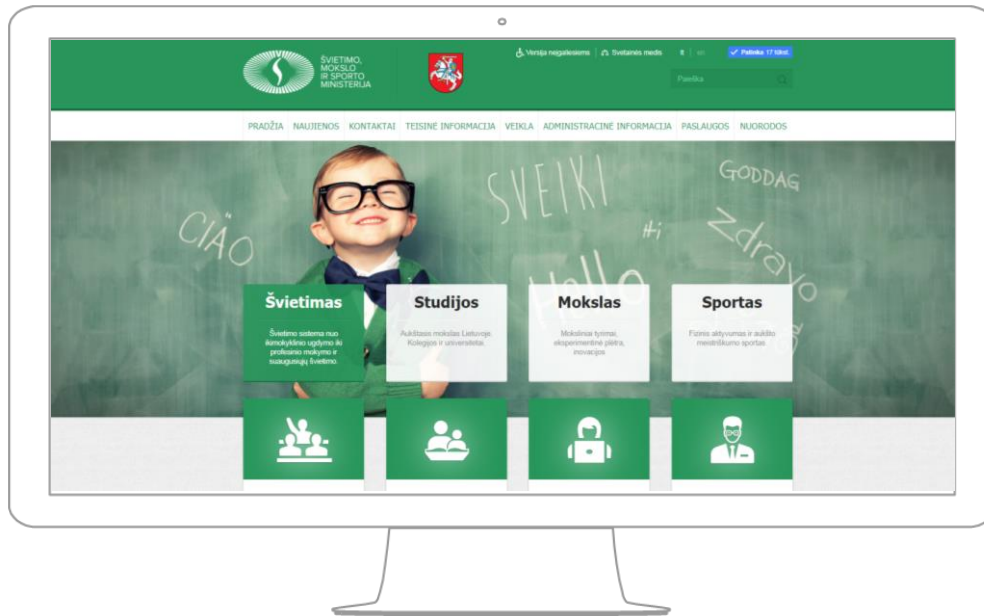
Atsakingoms institucijoms: palanki erdvė edukuoti švietimo įstaigas nepriklausomai nuo laiko ir vietos, mažesnės finansinės sąnaudos, galimybė atnaujinti turinį, rinkti statistiką

Platforma papildo pirmąją iniciatyvą „Patyčių dėžutė“

„Reaguok.lt“ ir „Patyčių dėžutė“ bus pasiekiamos jau rugsėjo mėnesio pabaigoje

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos internetinėje svetainėje adresu:

www.smm.lt

Dėkojame

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

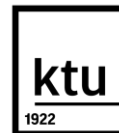

Specialiosios
pedagogikos ir
psichologijos
centras

ITC

Vilnius
universitetas

kauno
technologijos
universitetas

Gelbėkit vaikus
Save the Children Lithuania

VILNIAUS PEDAGOGINĖ
PSICHOLOGINĖ TARNYBA

Kurk
Lietuvai

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

AČIŪ UŽ DĖMESĮ

KAMILA GASINSKA

gasinskakamila@gmail.com

+370 600 54163

LAURA VARSLAUSKAITĖ

laura.varslauskaite@gmail.com

+370 679 22545

Kur
Lietuvai

SVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

